

Kohtuasi C-184/20**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

28. aprill 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Vilniaus apygardos administracinis teismas (Vilniuse regionaalne halduskohus, Leedu)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

31. märts 2020

Kaebuse esitaja:

OT

Kostja:

Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (ametlik eetika põhikomisjon, Leedu)

Põhikohtuasja ese

Riigi avalikus teenistuses töötavate isikute suhtes riigisiseste õigusnormidega kehtestatud kohustus deklareerida erahuvid. Deklaratsioonidega seotud andmete avaldamine Internetis. Õiguse eraelu puutumatusel võimalik rikkumine.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus, edaspidi ka „määrus“) artikli 6 lõike 1 punkti e tõlgendamine koosmõjus artikli 6 lõikega 3 ja määruse artikli 9 lõike 1 tõlgendamine koosmõjus sama määruse artikli 9 lõike 2 punktiga g ning arvestades Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi ka „harta“) artikleid 7 ja 8.

Eelotsuse küsimused

1. Kas määruse artikli 6 lõike 1 punktis e sätestatud tingimust, mille kohaselt on isikuandmete töötlemine vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu volituste teostamiseks, tuleb arvestades määruse artikli 6 lõikes 3 ette nähtud tingimusi, sh nõuet, et liikmesriigi õigus peab vastama avaliku huvi eesmärgile ning olema proportsionaalne taotletava õiguspärase eesmärgiga, ja võttes arvesse harta artikleid 7 ja 8, tõlgendada nii, et liikmesriigi õigusega ei või nõuda erahuvide deklareerimist ja nende avaldamist vastutava töötleja Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (ametlik eetika põhikomisjon, Leedu) veebisaidil, tehes need andmed seeläbi kättesaadavaks kõigile inimestele, kellel on Interneti kasutamise võimalus?

2. Kas määruse artikli 9 lõikes 1 sätestatud isikuandmete erikategooriate töötlemise keeldu, pidades silmas määruse artikli 9 lõikes 2 ette nähtud tingimusi, sh punktis g sätestatud tingimust, mille kohaselt töötlemine peab olema vajalik olulise avaliku huviga seotud põhjustel liidu või liikmesriigi õiguse alusel ning proportsionaalne saavutatava eesmärgiga, austama isikuandmete kaitse õiguse olemust ja tagatud peavad olema sobivad ja konkreetsed meetmed andmesubjekti põhiõiguste ja huvide kaitseks, tuleb muu hulgas harta artiklit 7 ja 8 silmas pidades tõlgendada nii, et liikmesriigi õigusega ei või nõuda erahuvide deklareerimisega seotud andmete avaldamist, kui see võib teha avalikuks isikuandmeid, sh andmeid, mille abil on võimalik teha kindlaks isiku poliitilised vaated, kuuluvus ametiühingusse, seksuaalne sättumus ja muid isikuandmeid, ja nende avaldamist vastutava töötleja Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (ametlik eetika põhikomisjon, Leedu) veebisaidil, tehes need andmed seeläbi kättesaadavaks kõigile inimestele, kellel on Interneti kasutamise võimalus?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklid 7 ja 8; Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus, ELT 2016, L 119, lk 1) põhjendused 1, 2, 4, 26, 39, 51, 85 ja 154, artikli 4 lõige 1, artikli 6 lõike 1 punktid c ja e, artikli 6 lõige 3 ja artikli 9 lõiked 1 ja 2.

Viidatud liikmesriigi õigusnormid

Leedu Vabariigi seadus avalike ja erahuvide koordineerimise kohta avalikus teenistuses (Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo, edaspidi „seadus“) (1. jaanuarist 2018 kuni 18. detsembrini 2019 kehtinud redaktsioonis) artikkel 1, artikli 2 lõige 1, artikli 3 lõige 2, artikli 4 lõige 1, artikkel 5, artikli 6 lõige 1, artikli 10 lõiked 1 ja 2 ning artikkel 22.

Põhikohtuasja faktiliste asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Kaebaja esitas 6. märtsil 2018 kaebuse Vilniaus apygardos administracinis teismasesse (Vilniuse regionaalne halduskohus) taotledes, et see kohus tühistaks Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (ametlik eetika põhikomisjon, Leedu, edaspidi „eetikakomisjon“) 7. veebruari 2018. aasta otsuse, milles leiti, et kaebaja oli rikkunud seaduse artikli 3 lõiget 2 ja artikli 4 lõiget 1 (kohustust deklareerida erahuvid), sest ta oli jätnud selle seadusega ette nähtud menetluse kohaselt erahuvide deklaratsiooni esitamata.
- 2 Kaebaja on keskkonnakaitse valdkonnas tegutseva avalik-õigusliku asutuse QP (edaspidi „QP“) juhataja. QP on osalenud riigihankemenetlustes ja saanud Euroopa Liidu LIFE+ programmi teatavate projektide elluviimiseks Leedu Vabariigi eelarvest kaasrahastust.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 3 Kaebaja väidab, et erahuvide deklareerimise kohustuse ette nägeva seaduse normid ei kuulu tema suhtes kohaldamisele. QP juhatajana ei ole ta halduse kandja. QP asutajad ja liikmed on eraisikud. QP-le ei ole delegeeritud riigi- ega kohaliku omavalitsuse asutuste funktsioone. Valitsusvälise organisatsioonina tegutseb see igasugustest ametiasutustest sõltumatult.
- 4 Kaebaja sõnul on eetikakomisjon teda põhjendamatult käsitanud isikuna, kes töötab avalikus teenistuses ja kes on halduse kandja.
- 5 Kaebaja väidab, et erahuvide deklaratsiooni sisu ja selle peaaegu tingimusteta avalikustamine üldsusele (eetikakomisjoni veebisaidil) kohustab deklaratsiooni esitajat sisuliselt avaldama mitte üksnes oma isikuandmeid, vaid ka teiste isikutega seotud isikuandmeid, mis rikub õigust eraelu puutumatusse.
- 6 Vastustaja väidab, et kaebus tuleks põhjendamatuse tõttu rahuldamata jätta. Ta väidab, et seaduses (artikli 2 lõige 1) peetakse avalikus teenistuses olevaks ka neid isikuid, kes vastavad järgmistele tingimustele: 1) isikud, kes töötavad avalik-õiguslikus asutuses; 2) seda avalik-õiguslikku asutust rahastatakse Leedu riigi või kohaliku omavalitsuse eelarvest ja fondidest; 3) need isikud on halduse kandjad. Vastustaja väidab, et kaebaja vastab kõigile nimetatud tingimustele. Ta selgitab, et haldusülesanded ei pea olema üksnes avalikud, välised (valitsuse esindaja funktsioonid), vaid ka sisesed, mida antakse äriühingutes, institutsioonides ja organisatsioonides juhtimisülesandeid täitvatele isikutele, olenemata sellest, kas neile on antud avaliku halduse volitusi või mitte. Haldusvolitused on seotud asutuse tegevuse järelevalve, alluvate töö kontrollimise ja korraldamise, finantsjuhtimise ja muu taolisega. Kaebajale on antud QPs halduspädevus. Ta on QP ainuke juhtorgan; QP tegevust rahastatakse pidevalt Euroopa Liidu tõukefondidest ja Leedu Vabariigi riigieelarvest; seetõttu on kaebaja kohustatud erahuvid deklareerima.

Eelotsuse põhjenduse kokkuvõte

- 7 Harta artikli 7 kohaselt on igäihel õigus sellele, et austataks tema era- ja perekonnaelu, kodu ja edastatavate sõnumite saladust. Harta artikli 8 kohaselt on igäihel õigus oma isikuandmete kaitsele. Selliseid andmeid tuleb töödelda asjakohaselt ning kindlaksmääratud eesmärkidel ja asjaomase isiku nõusolekul või muul seaduses ettenähtud õiguslikul alusel. Igäihel on õigus tutvuda tema kohta kogutud andmetega ja nõuda nende parandamist.
- 8 Määruse artikli 6 lõikes 1 on sätestatud tingimused, mille korral on isikuandmete töötlemine seaduslik. Nende tingimuste hulgas on järgmised: isikuandmete töötlemine on vajalik vastutava töötleja juriidilise kohustuse täitmiseks (punkt c); isikuandmete töötlemine on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu volituste teostamiseks (punkt e).
- 9 Määruse artikli 6 lõikes 3 on sätestatud, et lõike 1 punktides c ja e osutatud isikuandmete töötlemise alus kehtestatakse: a) liidu õigusega või b) vastutava töötleja suhtes kohaldatava liikmesriigi õigusega. Isikuandmete töötlemise eesmärk määratakse kindlaks sel õiguslikul alusel või peab lõike 1 punktis e osutatud isikuandmete töötlemine olema vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu volituste teostamiseks. See õiguslik alus võib sisaldada erisätteid, et kohandada käesoleva määruse sätete kohaldamist, sealhulgas üldtingimusi, mis reguleerivad vastutava töötleja poolt isikuandmete töötlemise seaduslikkust, töötlemisele kuuluvate andmete liike, asjaomaseid andmesubjekte, üksuseid, kellele võib isikuandmeid avaldada, ja avaldamise põhjuseid, eesmärgi piirangut, säilitamise kestust ning isikuandmete töötlemise toiminguid ja -menetlusi, sealhulgas meetmeid seadusliku ja õiglase töötlemise tagamiseks, nagu näiteks meetmed teiste andmetöötluste eriolukordade jaoks, nagu need on sätestatud IX peatükis. Liidu või liikmesriigi õigus peab vastama avaliku huvi eesmärgile ning olema proportsionaalne taotletava õiguspärase eesmärgiga.
- 10 Määruse artikli 9 lõikes 1 on sätestatud, et keelatud on töödelda isikuandmeid, millest ilmneb rassiline või etniline päritolu, poliitilised vaated, usulised või filosoofilised veendumused või ametiühingusse kuulumine, geneetilisi andmeid, füüsilise isiku kordumatuks tuvastamiseks kasutatavaid biomeetrilisi andmeid, terviseandmeid või andmeid füüsilise isiku seksuaalelu ja seksuaalse sättumuse kohta.
- 11 Määruse artikli 9 lõikes 2 on sätestatud tingimused, mille korral lõiget 1 ei kohaldata. Nende tingimuste seas on muu hulgas tingimus, mille kohaselt on töötlemine vajalik olulise avaliku huviga seotud põhjustel liidu või liikmesriigi õiguse alusel ning on proportsionaalne saavutatava eesmärgiga, austab isikuandmete kaitse õiguse olemust ja tagatud on sobivad ja konkreetset meetmed andmesubjekti põhiõiguste ja huvide kaitseks (punkt g).

- 12 Seaduses (artikli 10 lõige 1) on kindlaks määratud isikud, kelle deklaratsioonandmed on avalikud ja avaldatakse kehtestatud menetluse kohaselt eetikakomisjoni veebisaidil. Selliste isikute nimekiri sisaldab selliste avalike asutuste juhatajaid ja nende asetäitjaid, mida rahastatakse Leedu riigi või kohaliku omavalitsuse eelarvest ja fondidest.
- 13 Erahuvide deklaratsiooni sisu (seaduse artikli 6 lõige 1) hõlmab põhimõtteliselt andmeid, mis on seotud seal viidatud isikute eraeluga: deklaratsiooni esitaja ja tema abikaasa, elukaaslase, partneri isikuandmed (nimi, perekonnanimi, töökoht, ülesanded), mille abil on võimalik kindlaks teha isiku eraelu teatud tahke (perekonnaseis, seksuaalne orientatsioon jmt), teave nende isikute saadud kingituste, sõlmitud tehingute kohta, millest on võimalik teha kindlaks teatud üksikasju deklaratsiooni esitaja ja tema abikaasa, elukaaslase, partneri elu kohta, näiteks kasutatavad esemed, huvid, hobid, elustiil, finantsolukord jne, teave temale lähedalseisvate isikute või tuttavate kohta või andmeid, mis võivad tekitada huvide konflikti ja võivad viidata isiklikule suhtele deklaratsiooni esitaja ja tema abikaasa, elukaaslase või partneri vahel, samuti isiklikule suhtele isikute vahel, kellele deklaratsiooni esitaja ja tema abikaasa, elukaaslane või partner peavad viitama.
- 14 Erahuvide deklaratsioonis sisalduvad isikuandmed on lahutamatu osa isiku eraelust ja nende avaldamine võib rikkuda isiku eraelu puutumatus ja mõjutada tema isikupuutumatus, see tähendab, et selliste andmete avaldamine võib ohustada isiku elu ja tervist, tema teisi õigusi ja vabadusi ning põhjustada talle muid negatiivseid tagajärgi.
- 15 Deklaratsiooni esitaja on kohustatud avaldama mitte üksnes enda, vaid ka teiste isikute isikuandmeid, teades et need andmed avalikustatakse eetikakomisjoni veebisaidil ja on seetõttu põhimõtteliselt kättesaadavad piiramatule arvule inimestele ja neid on potentsiaalselt võimalik kasutada mitmesugustel eesmärkidel. Seaduses (artikli 10 lõige 2) sätestatud erandid ei taga isikuandmete kaitset, sest säilib võimalus teha kindlaks deklaratsiooni esitaja ja teised isikud ning viia nende isikutega kokku avalikustatud teave, mis ei ole erandite kohaldamisalas.
- 16 Sisuliselt on seaduse eesmärk tagada läbipaistvus avalike ülesannete täitmisel ja selliste otsuste langetamisel, mis on seotud avalike huvide rakendamisega (artikkel 1).
- 17 Euroopa Liidu Kohus on märkinud, et Euroopa Liidu lepingu artiklites 1 ja 10 ning Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 15 ette nähtud läbipaistvuse põhimõtte võimaldab kodanikel osaleda rohkem otsustamisprotsessis ja tagab juhtorganitele suurema legitiimsuse ning tulemuslikkuse ja suurema vastutuse kodanike ees demokraatlikus süsteemis (vt Euroopa Kohtu 6. märtsi 2003. aasta kohtuotsus *Interporc vs. komisjon C-41/00 P*, EU:C:2003:125, punkt 39, ja 29. juuni 2010. aasta kohtuotsus komisjon vs. *Bavarian Lager*, C-28/08 P, EU:C:2010:378, punkt 54). Euroopa Kohus on samuti otsustanud, et eraelu

puutumatus põhioiguse kaitsmine liidu tasandil nõuab, et isikuandmete kaitsest tehtavad erandid ja kaitsele seatavad piirangud piirduksid rangelt vajalikuga (vt 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus *Tele2 Sverige ja Watson jt*, C-203/15 ja C-698/15, EU:C:2016:970, punkt 96, ja 27. septembri 2017. aasta kohtuotsus *Puškár*, C-73/16, EU:C:2017:725, punkt 112).

- 18 Euroopa Kohtu praktika kohaselt on institutsioonid kohustatud enne füüsilist isikut puudutava teabe avalikustamist tasakaalustama omavahel liidu huvi tagada oma tegevuse läbipaistvus ja harta artiklitega 7 ja 8 tunnustatud õiguste riive. Läbipaistvuse eesmärki ei saa automaatselt eelistada isikuandmete kaitse õigusele, isegi kui kaalul on kaalukad majanduslikud huvid (vt 9. novembri 2010. aasta kohtuotsus *Volker und Markus Schecke ja Eifert*, C-92/09 ja C-93/09, EU:C:2010:662, punkt 85).
- 19 Kuigi seadusega sätestatud kohustus esitada andmeid (sh andmeid isiku eraelu kohta) on seotud asjaoludega, mis võivad mõjutada ametlike kohustuste täitmisel vastu võetavaid otsuseid, on kohus veendunud, et selliste asjaolude olemasolu ei tähenda iseenesest, et nende andmete suhtes on olemas avalik huvi ja et need tuleb avalikustada. Vastupidi, sellised andmed võivad avalikuks teha erakordselt delikaatseid isikuandmeid (näiteks teave mitteabiellulise kooselu kohta, kooselu samast soost isikuga jne), mille puhul põhimõtteliselt puudub sotsiaalne vajadus avalikustamiseks ja mis võib põhjustada asjassepuutuvale isikule tema eraelus märkimisväärset ebamugavust.
- 20 Kohtu arvates ei ole nimetatud asjaolude avalikustamine Internetis vajalik meede, et tagada seadusega taotletavat eesmärki, nimelt läbipaistvuse põhimõtte rakendamist avalikus teenistuses. Selliste andmete esitamine seaduses määratletud üksustele (artikkel 5) ja neile üksustele antud järelevalvefunktsioon (artikkel 22), sealhulgas järelevalvefunktsioon, mis on antud eriasutusele – Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (ametlik eetika põhikomisjon, Leedu) – on piisavad meetmed, et tagada seaduses sätestatud eesmärgi saavutamine.
- 21 Kohus kahtleb, kas seaduses ette nähtud norm, mille kohaselt peavad erahuvide deklaratsioonidega seotud andmed olema avalikud ja avalikustatud, on koosõlas harta ja määruse viidatud normide ning Euroopa Kohtu praktikaga.